

A. Kamsteeg, Nooit meer dorst hebben...

Uit: Nederlands Dagblad, ZOZ, zat.23-09-1997

Niet iedereen leest romans van Sinclair Lewis, niet te verwarren met C.S. Lewis. Maar blader – uiteraard alleen bij de tandarts - Story en Privé maar eens door. Dan wordt voor vandaag de dag herkenbaar wat Sinclair Lewis ergens schrijft. Hij heeft het over een zakenman die het helemaal gemaakt heeft: snelle carrière, snelle auto, droomhuis... Maar dan, plotseling: weg zakenman. Opeens vertrokken met een andere vrouw. Ze was getrouwd, net als hijzelf trouwens. Weg reputatie, weg gezin.

"Weet je...", zegt de vrouw op een gegeven moment tegen haar vriend, die zakenman: "Jij en ik zijn aan de oppervlakte erg verschillend. Maar diep van binnen zijn we fundamenteel gelijk. We zijn beiden in feite wanhopig ongelukkig. En jij noch ik weten precies waar dat vandaan komt. En weet je.., juist dat heeft ons samen gebracht." Niet herkenbaar? Maar waarom zouden al die filmsterren van Hollywood dan van de ene in de andere affaire vluchten? Ze hebben toch alles wat hun hartje begeert?, zou je zo zeggen. Ze zijn toch steenrijk, met een zwembad in de tuin en een Rolls Royce op de oprijlaan?

"Wie van dit water drinkt, zal opnieuw dorst krijgen", zegt de Here Jezus tegen de Samaritaanse vrouw. Maar Hij zegt het ook tegen de zakenman die het helemaal gemaakt heeft. Hij zegt het ook tegen de film-, tv- en voetbalsterren die geen raad weten met hun miljoenen en hun roem. Hij zegt het ook tegen u en mij. Dwars door de Amerikaanse stad Philadelphia (VS) stroomt een rivier. Ga je naar de bron van die rivier, dan zie je dat er een inscriptie is aangebracht: *Everyone who drinks this water will be thirsty again*. Dat betekent in feite: wat je op deze aarde ook najaagt, het zal je nooit helemaal en definitief bevredigen.

Maar dan de Here Jezus: "Wie van het water drinkt dat Ik hem geef, zal nooit meer dorst krijgen. Dat water zal hem als een fontein worden, waaruit eeuwig leven voortkomt" (Joh.4:13-14). Wat een boodschap! In de eerste plaats: Jij, jij en jij, jullie hebben allemaal dorst. Twee: Waar je ook je geluk zoekt, je zult altijd dorst houden. En drie: Alleen bij Mij vind je een vrede en vreugde die er door niets en niemand definitief onder zijn te krijgen.

En nu is de vraag: héb ik die fontein? Hoeveel mensen zijn - openlijk of verborgen - niet ongelukkig? Je vindt hen buiten, maar ook binnen de kerk. Oppervlakkig gezien lijkt het misschien nog heel wat. Maar in werkelijkheid is er die voortdurende koorts naar méér, naar steeds weer iets anders: nog verder weg op vakantie, opnieuw van baan veranderen, in het geheim een opwindende affaire... Maar wat zij ook proberen: de dorst komt terug. Steeds opnieuw voelen ze dat zij toch niet bevredigd zijn. Steeds is er dat vage besef dat ze iets zoeken dat eigenlijk niet van deze wereld is.

En dan? Dan kun je van alles en nog wat de schuld gaan geven: "Geen wonder dat ik niet echt gelukkig ben. Als ik dat andere huis maar had, die andere baan, die andere man of vrouw." En dus word je rusteloos. En ook: "Geen wonder dat ik niet echt gelukkig ben. Ik doe ook altijd de verkeerde keuzes. Ik had nooit bij dat bedrijf moeten gaan werken, nooit zoveel kinderen moeten krijgen, nooit die lening moeten nemen." En dus word je depressief. Of weer anders: "Geen wonder dat ik niet echt gelukkig ben. Dat kun je in deze beroerde wereld immers nooit worden. Toen ik jong was ja, toen had ik nog idealen. Wat was ik naïef." En dus word je cynisch en bitter.

In een van de romans van Albert Camus komt een jongeman Clemens voor, die verbazend eerlijk is over zichzelf: Omdat ik naar iets als de hemel verlangde, ging ik met de ene na de andere vrouw naar bed en dronk ik hele nachten door. Maar elke keer als ik 's ochtends wakker werd, was er weer die bittere smaak van sterfelijkheid." Dat is het: hunkeren naar een fontein van levend water, maar drinken uit bronnen die maar heel even helpen je dorst te lessen.

Een moeder vroeg een predikant eens haar jongen op te zoeken, een verloren zoon. "Ja", zei die jongen later, "mijn moeder wil graag dat ik weer naar God ga. Maar dominee, daarvoor ben ik te rusteloos. Ik kan niet leven als ik me niet elke week een keer bedrink, niet af en toe een joint rook, de meisjes met rust laat." "Jongen", zei die predikant, "Je voortdurende dorst is geen argument vóór de manier waarop je leeft, maar juist er tegen. Je denkt te klein van jezelf. Je dorst bewijst dat je geschapen bent voor een fontein van eeuwig leven."

De Here Jezus belooft nogal wat. Iedereen weet dat je bronnen en bronnen hebt. Ook in het Midden-Oosten, waar hitte en droogte een mens zo dorstig kunnen maken dat hij in een delirium raakt. Je hebt bronnen die door regenwater zijn ontstaan. Maar als het lange tijd niet regent, drogen die bronnen ten slotte op. Er zijn ook bronnen, waarbij het water als het ware als vanzelf uit de aarde ontspringt. Water welt op uit de grond, barst naar buiten en laat zich door niets en niemand tegenhouden. Er kan van alles en nog wat in die bron terecht komen, bij wijze van spreken alle rotzooi van je eigen leven. En toch... Toch borrelt dat water steeds weer naar boven, dwars door je ellende heen, er bovenuit.

De Here Jezus belooft me nogal wat: een bron waaruit eeuwig leven voortkomt. Daarin zitten twee elementen. 1) De kwaliteit van het water is hoog, want het lest mijn hevige dorst. En 2) die bron van levend water is nu al beschikbaar, en morgen, en overmorgen, en in alle eeuwigheid.

Zulke radicale boodschappen van de Here Jezus moet je niet gaan afzwakken. Je moet ook niet in theoretiseren blijven steken. De vraag is: heb ik die bron? Zo ja, dan betekent dat niet dat al mijn angsten plotseling verdwenen zijn, m'n twijfels vervlogen, m'n verdriet opgelost. Wat kan een zuivere bron niet vervuild worden door afval en smurrie van buiten. Maar heb ik dat levende water, dan borrelt dwars door mijn verdriet toch weer vreugde op, door mijn twijfels toch weer zekerheid. Want Christus heeft onder al mijn zwakheden een nooit uitdrogende bron gelegd.

Wie zou dat levende water niet willen hebben? Waar ik het kan krijgen? Met alle macht van de wereld kan ik het niet veroveren. Met alle geld van de wereld kan ik het niet kopen. Met alle verstand van de wereld kan ik het niet vinden. De Here Jezus zegt: "Het water dat Ik je zal geven..." Ongelooflijk toch? Het is een gift. Maar dat cadeau is er dan ook alleen bij Hem.

Is het nu niet herkenbaar geworden? Ja..., want ik héb dorst. Ja, want ik drink maar al te vaak uit een bron die me alleen maar nóg dorstiger maakt. Ja, want vooral dan voel ik dat ik uiteindelijk in de hemel thuis hoor. Ja, want dan breekt dat levende water toch weer door. En daarom: houd goede moed. Wat God in mij begonnen is, zal Hij zeker ook afmaken.

B. Luiten, Onverzadigbaar?

Uit: De Reformatie, 76e jrg. no.20, 24-02-2001

Een mens onderneemt wat in zijn leven. Iedereen wil gelukkig zijn en doet daar z'n best voor. Maar als je het geluk niet kunt vinden, wat dan? Als je gevoel je blijft opdrijven, als je verlangen groot is en niet vervuld wordt? Eén ding is zeker: je bent dan niet de enige met zo'n gevoel.

Eens zei Jezus tegen een Samaritaanse vrouw: 'van dit water krijg je opnieuw dorst.' Ze stond op het punt haar emmer te laten zakken. Uiteraard, hoe moest het anders? De put was diep. Maar hoorde ze het goed, kon Hij voor levend water zorgen, water uit een beek of zo? Als dat zou kunnen!

De toepassing is evenwel verrassend. Ze moet haar man gaan halen. Maar die heeft ze niet. Ze heeft er wel vijf gehad, maar met wie ze nu leeft is haar man niet. Oei, een pijnlijk moment om dat toe te geven. Maar het is precies waar Jezus in het gesprek op aanstuurt. Deze vrouw blijkt *uitermate dorstig* te zijn. In haar leeft een grote behoefte aan verzadiging. Liefde, genegenheid, warmte, aandacht, ze kan het allemaal wel indrinken. Haar behoefte is groter dan haar eerste man haar kon bieden. Daarom zocht ze het bij nummer twee. Toen ze door hem niet verzadigd werd stortte ze zich in de armen van een derde. Maar nog kreeg ze niet genoeg, ze zocht het bij weer een volgende echtgenoot. Daarna, hoe is het mogelijk, lag ze in de armen van nummer vijf. Je ziet de opeenvolging steeds sneller gaan. Om met de zesde man samen te leven gaat ze niet eens meer naar de oudsten in de poort. Ze zoekt en verlangt, maar wordt niet verzadigd. Ze kan het ware geluk niet vinden.

Jezus sprak naar aanleiding van het water. Maar Hij maakt zijn toepassing richting het menselijk leven. Je dorst zal niet overgaan, nooit, wat je ook op aarde naar je toe haalt. Je zult altijd verder blijven zoeken. In Nederland zeggen we: 'het bezit van de zaak is het einde van het vermaak'. Je verlangt naar iets, soms heel sterk. Maar als je het hebt valt het tegen. Het brengt niet wat je dacht. Welnu, de samenleving is daar vol van. Er is een breed scala om van alles en nog wat te genieten, zondig of niet zondig. Maar veel daarvan is ook al weer te gewoon, het voldoet niet meer, het geeft onvoldoende (...)

Stel, je gaat naar een jubileum, maar er is geen jubilaris. Dat geeft eenzelfde effect. Of je gaat naar een verjaardag, maar er is niemand jarig. Je voelt je volstrekt overbodig. Precies zo vergaat het je als je in Gods wereld eet en drinkt en geniet zonder God. En de mens voelt dat. Omdat hij *in relatie met God* geschapen is. Daarom zoekt hij, hij zoekt naar het gevoel dat hij op z'n plek is, maar hij zoekt verkeerdt. Hij geeft steeds meer geld uit aan wat niet verzadigen kan (Jes. 55). Waarom kan dat allemaal niet verzadigen? Omdat je buiten God nooit je ware menszijn zult ervaren.

Tegenover al het aardse aanbod, dat nooit verzadigen zal, maakt Christus zich bekend als het levende water. Hij verzadigt wel. Want Hij brengt tot God. Ja, Hij maakt daar een toezegging van: 'wie tot Mij komt zal geen dorst meer krijgen *in eeuwigheid*' (Joh.4). Dat is nogal een belofte! Onder alle situaties, overal en altijd, geen dorst meer. Dat maakt het verschil erg groot. Maar is het niet wat overdreven, te mooi? Let op Wie het zegt! Zou de Zoon van God hiertoe niet in staat zijn? Alles is in zijn hand, hemel en aarde, tijd en eeuwigheid. Als Hij woning maakt in je hart, zal Hij dan niet alle ruimte in beslag nemen? Welke leegte zou dan nog overblijven?

Zeker, het kan zijn dat wij dat niet altijd zo ervaren. Toch is dit een diepe waarheid, en al vele malen bewezen. Hoeveel christenen hebben al niet met lege handen gestaan, naar aardse maatstaven, door vervolging of ziekte of plotselinge rampen? En dat ze toch op wonderlijke wijze zich verzadigd wisten? 'De Heer is mijn Herder, mij ontbreekt niets', ik heb het inmiddels in vele toonaarden gehoord, op ziekensterfbedden. Nooit zomaar, of vanzelfsprekend. Maar wel als een groot wonder. Christus was er, en Hij gaf Zichzelf. Dit is de wijsheid van de Prediker. Hij heeft alles onderzocht, alles ervaren, ook alle feesten gevierd. Maar het was ijdelheid, hij hield er niets aan over. Dat brengt hem bij de slotsom: vrees God, ga tot Hem. Alleen bij God is de ijdelheid niet, en dat zal Hij je laten merken.

Wat kun je dan jezelf voor de voeten lopen! Je stort je in tal van bezigheden en prettige activiteiten. Je geeft je vermogen daaraan uit, je komt overal, je aanvaardt allerlei risico's. Maar uiteindelijk, wat je nodig hebt kost niets en het moet gebeuren in je eigen hart. En het heeft vooral rust nodig, aandacht. Zolang je niet echt tot je door laat dringen wat God je allemaal schenkt, in en met zijn Zoon, jaag je achter alle mogelijke en onmogelijke zaken aan die je het goede gevoel zouden moeten geven. Ja, dan is er geen enkel verschil te zien tussen de christen en de niet-christen. De vraag is te stellen, of dat onderscheid er dan eigenlijk nog wel is.

Let wel: dit is geen gebod, je *moet* anders zijn. Nee, het is onderwijs en een uitnodiging: hoe lang blijf je verzadiging zoeken waar je het nooit zult vinden? Hoelang blijf je bezuinigen op tijd en aandacht voor Hem die je alles geeft en je hart wil vervullen? Het is de taal van iemand die van je houdt... De Heer neemt ons als een kind op schoot. Als een zuigeling bij zijn moeder. Die kleine weet bij wie hij drinken moet, en intussen voelt hij de vertrouwde armen om zich heen (Ps.131!). Zo wordt hij verzadigd, en is volstrekt tevreden. Onhaalbaar? Probeer het maar! Het lied begint (in de editie Groot Nieuws) met: *Heer, ik ben niet hooghartig, ik kijk niet op anderen neer; ik streef niet na wat mij te boven gaat, wat onbereikbaar voor mij is...*

Ad de Bruijne, Wat ons motiveert om goed te doen

ND, 31-07-2023

Waarom willen christenen goed doen? Die vraag legt minister Dilan Yesilgöz op ons bordje in een interview met het ND. Ze zegt: 'Ik vind het heel lastig als mensen goed willen doen, zodat zij later in de hemel komen. Volgens mij is een intrinsieke motivatie beter.'

Haar uitspraak zet christenen voor de spiegel. Geven wij die indruk? Doen wij goed om in de hemel te komen? Dan hebben we weinig van de Bijbel begrepen. Die is het met Yesilgöz eens. Intrinsieke motivatie is beter. Waarom help je mensen? Omdat hun nood je raakt. Waarom behandel je de natuur zorgvuldig? Je beseft haar waarde. Waarom ben je trouw? Je partner en kinderen verdienen dat.

Voor christenen gaat de intrinsieke motivatie zelfs nog dieper. God schenkt je in Christus een volmaakt goed leven. Daar ben je zo blij mee dat je er graag vorm aan geeft.

Goed doen om in de hemel te komen klinkt egoïstisch. Alsof niet het goede zelf je motiveert, maar je eigen belang.

Toch is er een andere kant. Soms weet ik wat goed is. En ik begrijp waarom het goed is. Iets in mij wil het ook echt. Toch doe ik het niet. Naast intrinsieke motivatie huist in mij de tegenkracht van zondige zelfgerichtheid. Daarom trekt God in de Bijbel meer registers open. Ik hoor de melodie van intrinsieke motivatie maar ook de beat van zijn dreiging met straf.

Uiterlijke druk houdt mijn oude ik in toom. Bovendien schiet God mijn soms zwakke intrinsieke motivatie te hulp met lokkende beloften. Goed doen maakt je ook gelukkig. Nu al, maar zeker na dit leven. Ooit in de nieuwe schepping en ook al daarvoor, als je na je dood in de hemel komt. Gods lokkende beloften kunnen je dat zetje extra geven. Bijvoorbeeld als goed doen offers vraagt. Tegen jezelf ingaan. Tijd, geld, welvaart, gewoonten, gevoelens, verlangens inleveren voor anderen.

De Bijbel zegt dan niet genadeloos met de filosoof Kant: dat mag alleen vanuit intrinsieke motivatie. Integendeel, Jezus bemoedigt ons: wat je nu moet prijsgeven, zul je in veelvoud terug ontvangen. Goed doen met het geluk van de hemel voor ogen, is niet per se verkeerd.

Dat wordt nog duidelijker als je beseft wat de hemel is. De hemel is geen Walhalla of luilekkerland, evenmin een wellnesscentrum of vakantieresort. De hemel is Gods woonplaats. De ruimte waar alles vol is van Hem die ons liefheeft en ons oneindig boeit. En juist het goede heeft alles met Hem te maken. Alleen God is goed. Wat goed is, komt uit Hem.

Gelovigen prijzen Hem als fontein van al het goede. Waar het goede is, is God. En waar God is, stroomt het goede. Goed doen is God doen. Daarom schuilt in alle intrinsieke motivatie voor het goede een spoor van verlangen naar God. Ook in de intrinsieke motivatie van minister Yesilgöz. Goed doen brengt je dicht bij God en bij die ruimte waar alles vol van Hem is. Dus ...bij de hemel. Ook daarom is goed doen mooi. Dat is geen eigenbelang. Daarmee houd je bij elkaar wat bij elkaar hoort. Goed willen doen en verlangen naar de hemel, want naar God zelf.

Natuurlijk, je kunt het goede eigenlijk helemaal niet willen en intussen wel egoïstisch je plekje in de hemel willen veiligstellen. Dan is God zelf uit je leven weggevallen. Helaas hebben we als christenen die karikatuur te vaak opgeroepen. Maar zowel het goede als de hemel draait om God. Zodra je dat ziet, wordt alles anders. Ik gun minister Yesilgöz dat ze het nog eens mag ontdekken. Verlangen naar de hemel als diepste intrinsieke motivatie om goed te doen.